

ISSN 2307-5740

Науковий журнал

4.2013

ВІСНИК

**Хмельницького
національного
університету**

Економічні науки

Том 2

Scientific journal

HERALD

of Khmelnytskyi national university

Economical sciences, 2013, Issue 4, Part 2

Хмельницький 2013

ВІСНИК

Хмельницького національного університету

Затверджений як фахове видання

Постановою президії ВАК України від 16.12.2009 № 1-05/6
(http://vak.org.ua/docs//prof_journals/journal_list/whole.pdf)

Включено у наукометричну базу " Российский индекс научного цитирования" (РИНЦ)
згідно договору № 212-04/2013 від 22.4.2013 р. – http://elibrary.ru/title_about.asp?id=37652

Засновано в липні 1997 р.

Виходить 6 разів на рік

Хмельницький, 2013, № 4, Том 2 (202)

**Засновник і видавець: Хмельницький національний університет
(до 2005 р. — Технологічний університет Поділля, м. Хмельницький)**

Головний редактор	Скиба М. Є. , заслужений працівник народної освіти України, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, д. т. н., професор, ректор Хмельницького національного університету
Заступник головного редактора	Параска Г. Б. , д. т. н., професор, проректор з наукової роботи Хмельницького національного університету
Голова редакційної колегії серії "Економічні науки"	Войнаренко М. П. , заслужений діяч науки і техніки України, д. е. н., професор, академік АЕНУ, МАІ, УАЕК, проректор з науково-педагогічної роботи Хмельницького національного університету
Відповідальний секретар	Гуляєва В. О. , завідувач відділом інтелектуальної власності Хмельницького національного університету

Ч л е н и р е д к о л е г і ї

Економічні науки

д. е. н. Асаул А. М., д. е. н. Благун І. С., д. е. н. Бельтюков Є. А., к. е. н. Бондаренко М. І., д. е. н. Ведерніков М. Д., д. е. н. Геєць В. М., к. т. н. Григорук П. М., д. е. н. Завгородня Т. П., к. т. н. Йохна М. А., к. е. н. Ковальчук С. В., д. е. н. Козак В. С., д. е. н. Кругляк Б. С., д. е. н. Кулинич О. І., д. е. н. Лук'янова В. В., к. е. н. Любохинець Л. С., д. е. н. Мікула Н. А., д. е. н. Микитенко В. В., к. е. н. Михайловська І. М., д. е. н. Нижник В. М., д. е. н. Орлов О. О., д. е. н. Стадник В. В., к. е. н. Тюріна Н. М., к. е. н. Хмелевська А. В., д. е. н. Хрущ Н. А.

Відповідальні за випуск д. е. н., проф. Нижник В.М., к. е. н. Ніколайчук М.В.
Технічний редактор к. т. н. Горященко К. Л.
Редактор-коректор Броженко В. О.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Хмельницького національного університету,
протокол № 11 від 28.08.2013

Адреса редакції: Україна, 29016,
м. Хмельницький, вул. Інститутська, 11,
Хмельницький національний університет
редакція журналу "Вісник Хмельницького національного університету"
☎ (03822) 2-51-08
e-mail: visnyk_khnu@rambler.ru
web: http://library.tup.km.ua/visnyk_tup.htm
<http://visniktup.narod.ru>
<http://vestnik.ho.com.ua>

Зареєстровано Міністерством України у справах преси та інформації.
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 9721 від 29 березня 2005 року (перереєстрація)

© Хмельницький національний університет, 2013
© Редакція журналу "Вісник Хмельницького національного університету", 2013

С.І. КОНЄВ ОЦІНКА ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ У ЗАГАЛЬНОМУ ОБСЯЗІ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА.....	235
В.В. ШАРКО АЛГОРИТМ МОНІТОРИНГУ ПОКАЗНИКІВ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА.....	239
М.М. ЧУБАР ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	244
К.В. ТРУХАЧОВА, Г.В. ЖОСАН КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ЗБАЛАНСОВАНОЇ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ.....	247
В.О. ХРУЩ РОЗВИТОК МЕХАНІЗМІВ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗА УМОВ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	255
М.В. ЛЕЛЮК ВИЗНАЧЕННЯ МЕЖ ІНДИКАТИВНОГО ПЛАНУВАННЯ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ СУСПІЛЬНО РОЗПОДІЛЕНОЇ ПРАЦІ.....	259
О.О. ІВАНЕЦЬ, Є.М. ВІРЛИЧ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	263
В.В. ЗАВАЛЬНЮК ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ.....	266
Ю.М. МАНУЙЛОВИЧ АНАЛІЗ СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ.....	270
МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В КОМПЛЕКСІ СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ ЗРОСТАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ	
Т.В. СТРОЙКО РОЗВИТОК ГЛОБАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В КОНТЕКСТІ ПОСИЛЕННЯ СВІТОВИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	274
Р.С. КВАСНИЦЬКА РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ЕФЕКТИВНОМУ ФУНКЦІОНУВАННІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	279
О.А. ФРАДИНСЬКИЙ ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ СЛУЖБ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ.....	283
Г.В. ДАЦЕНКО ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ	288
Ю.О. МЕДВІДЬ ЗДІЙСНЕННЯ АУДИТУ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ ПІДРОЗДІЛАМИ ВІДОМСТВА ДОХОДІВ ІРЛАНДІЇ: ОСОБЛИВОСТІ ВРАХУВАННЯ ОКРЕМОГО ДОСВІДУ ДЛЯ УКРАЇНИ	292

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

В статті автор досліджує організацію дієвого механізму контролю в Україні за порядком надходження і використання іноземних інвестицій державними органами. Розкривається сутність і види іноземних інвестицій та організаційно-правові засади державного регулювання інвестиційного процесу в Україні.

Ключові слова: іноземні інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестор, державний фінансовий контроль, організація державного фінансового контролю, державне регулювання інвестиційного процесу.

G.V. DATSENKO

Vinnitsa Institute of Trade and Economic KNTUE

STATE FINANCIAL CONTROL OF FOREIGN INVESTMENTS

Abstract - In the article an author probes organization of effective mechanism of control in Ukraine after the order of receipt and use of foreign investments by public organs.

The purpose of the article is to expose essence and types of foreign investments, organization and legal bases of government control of investment process, in Ukraine, determination of basic directions of perfection of the state financial checking system after the use of foreign investments.

Investigational, that the necessity of urgent revision of organizational structure of the state checking system is predefined the presence of considerable defects and problems in functioning of the checking system and the analysis of the higher noted failings is done. Investigational basic lacks of organization and method of control of bringing in and use of foreign investments. The row of suggestions is developed in relation to their removal.

Keywords: foreign investments, investment activity, investor, state financial control, organization of state financial control, government control of investment process.

Вступ. На сучасному етапі економічний розвиток України великою мірою залежить від вирішення проблеми зростання капітальних вкладень в основні галузі виробництва. Проте, політичні перегони, прийняття непродуманих політичних рішень призводять державу до чергової економічної кризи. У таких умовах одним із реальних шляхів швидкого виправлення складної економічної ситуації є активізація дій влади та уряду в напрямі залучення іноземних інвестицій. Та зважаючи на складні політичні й економічні умови, не кожен інвестор вкладатиме кошти в економіку України, якщо не матиме державних гарантій щодо їх цільового та ефективного використання. Держава ж надасть ці гарантії тільки за умови наявності ефективної системи державного контролю за використанням іноземних інвестицій.

На сьогодні інвестори, які вкладають кошти у розвиток бізнесу в Україні, користуються послугами незалежних аудиторських фірм, при цьому недовіряючи результатам перевірок суб'єктів державного фінансового контролю [1].

Тому організація дієвого механізму контролю в Україні за порядком надходження і використання іноземних інвестицій державними органами наразі є актуальною та нагальною.

Аналіз останніх досліджень. Аналізу проблем інвестиційної діяльності присвячені праці таких українських науковців, як О. Дацій, Л. Дідківська, І. Богдан, І. Бондарчук. Однак у них розглядаються лише окремі сторони порушуваних проблем, недостатньо досліджені методи державного контролю за інвестиційним процесом, цільовим та ефективним використанням залучених іноземних коштів.

Постановка проблеми. Мета статті – розкрити сутність і види іноземних інвестицій та організаційно-правові засади державного регулювання інвестиційного процесу в Україні, визначити основні напрями вдосконалення системи державного фінансового контролю за використанням іноземних інвестицій.

Основні результати дослідження. Насамперед, відзначимо, що іноземні інвестиції – це цінності, що іноземні інвестори вкладають в об'єкти інвестиційної діяльності в Україні з метою одержання прибутку або досягнення соціального ефекту.

За даними ОДА у Вінницькій області станом на 1 червня 2013 року по Вінницькій області обсяг унесених з початку інвестування в економіку області прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) на 1 квітня 2013 р. становив 249,7 млн дол., що на 0,6% більше обсягів іноземних інвестицій на початок 2013 р., та в розрахунку на одну особу населення складає 153,8 дол.

За обсягами іноземних інвестицій область станом на червень 2013 р. посідає 19-е серед 27-и регіонів України.

Інвестиції надійшли з 54 країн світу. До п'ятірки основних країн-інвесторів, на які припадає 68,8% загального обсягу прямих інвестицій, входять Австрія – 55,7 млн дол., Кіпр – 49,1 млн дол., Франція – 29,4 млн дол., Німеччина – 22,7 млн дол., Польща – 14,9 млн дол.

На підприємствах промисловості зосереджено 136,3 млн дол. (54,6%) загального обсягу прямих інвестицій в область, у т.ч. переробної – 133,2 млн дол. та добувної промисловості і розроблення кар'єрів – 2,2 млн дол. Серед галузей переробної промисловості у виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів унесено майже 67,6 млн дол. прямих інвестицій, вироблення виробів з деревини,

виробництво паперу та поліграфічну діяльність – 31,8 млн дол.; виробництво хімічних речовин і хімічної продукції – 16,9 млн дол.

В організаціях, що діють у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування акумульовано 48,9 млн дол. (19,6% від загального обсягу), на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства – 24,7 млн дол. (9,9%), на підприємствах оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 11,6 млн дол. (4,7%).

Вагому частку (44,3%) іноземного капіталу зосереджено у м. Вінниця – 110,5 млн дол. Також значні обсяги іноземних інвестицій зосереджено у Козятинському районі – 51,4 млн дол. (20,6%) та Немирівському – 14,7 млн дол. (5,9%). Серед інших регіонів області провідні місця за обсягами іноземних інвестицій утримують міста: Ладижин, Козятин, – та райони: Барський, Вінницький та Тиврівський.

Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з області в економіку інших країн світу на 1 квітня 2013 р. становив 168,3 тис. дол. Переважна більшість інвестицій внесена в економіку Російської Федерації та Молдови. Основними інвесторами з області є підприємства харчової промисловості [2].

Отже, як бачимо, інвестування має велике значення і вигідне для обох країн: експортери капіталу отримують прибуток, який вивозять з країни або використовують для повторних інвестицій у цій країні. Імпортери капіталу мають можливість ефективно і раціонально використовувати зовнішні джерела коштів і технологій у національних інтересах.

В Україні наявні об'єктивні й суб'єктивні чинники, які негативно впливають на процес іноземного інвестування, а саме:

- залучення іноземних інвестицій відбувається в умовах економічної кризи; дехто з інвесторів призупинив діяльність на території України, висловлюючи свою невпевненість у подальшій співпраці, подаючи запити щодо економічної політики уряду.
- нестабільне законодавство, відсутність надійних гарантій захисту від його змін для іноземних інвесторів;
- повільні темпи приватизації; іноземні інвестори, банки та фінансові організації під час вкладання коштів у інвестиційні проекти віддають перевагу приватним підприємствам;
- невирішеність питання щодо надання у приватну власність земельних ділянок під об'єкти, що приватизуються;
- темпи інфляції залишаються на значно вищому рівні, ніж у країнах Західної Європи і США;
- низька купівельна спроможність значної частини населення зменшує можливість реалізації на внутрішньому ринку продукції, що могла б вироблятися на новостворених або реконструйованих із допомогою іноземного капіталу підприємствах;
- невисокий рівень розвитку інфраструктури, яка могла б забезпечити швидкий оперативний зв'язок України з іншими країнами, надавати необхідні послуги для оперативного управління діяльністю підприємств з іноземними інвестиціями [3, с. 158].

З метою поліпшення роботи з іноземними інвесторами, необхідно вжити конкретні практичні заходи у сфері державного регулювання і державного контролю.

Завдання державного фінансового контролю інвестиційної діяльності є дослідження доцільності вкладень коштів в інвестиційні проекти, та їх обґрунтування ефективності.

Форми іноземних інвестицій в Україні представлено на рисунку 1.

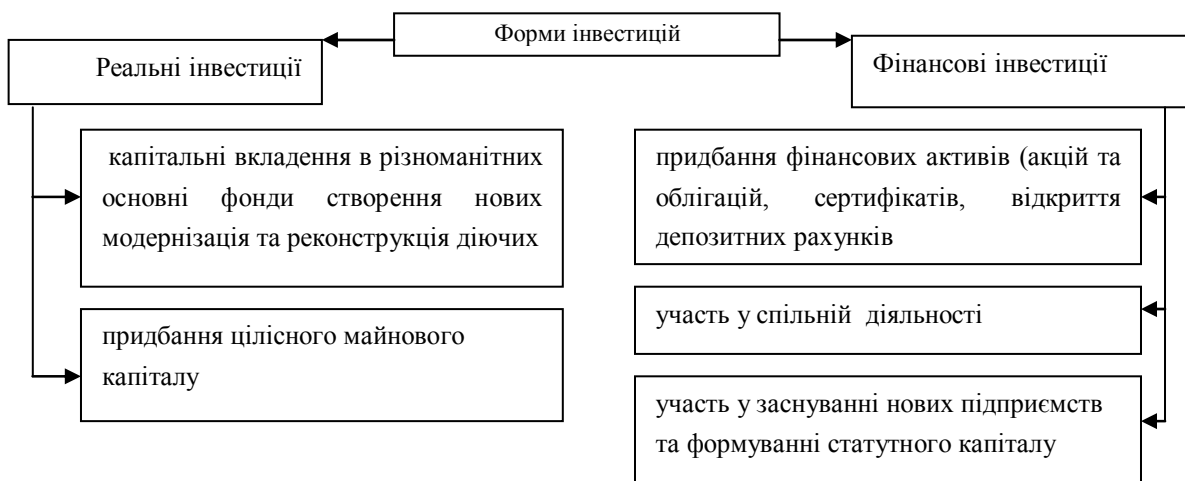

Рис. 1. Форми іноземних інвестицій в Україні

Аналізуючи представлений вище рисунок, можна дійти висновку, що об'єктами державного фінансового контролю інвестиційної діяльності є: інвестиційні проекти; майнові права; майно рухоме і нерухоме; нематеріальні активи; цінні папери та права участі; облікові записи та звітність з інвестиційної діяльності тощо. В свою чергу, всі об'єкти державного фінансового контролю іноземних інвестицій можна

згрупувати у наступні групи (рис. 2).

Підчас проведення інспектування (ревізій) перевіряючий використовує наступні методичні прийоми: інвентаризація; контрольні заміри; експертиза; розрахунково-аналітичні методи; документальний контроль; методи зустрічної перевірки; методи визначення якісних показників інвентаризаційних планів; контроль довгострокових фінансових інвестицій.

Рис. 2. Об'єкти державного фінансового контролю іноземних інвестицій

В свою чергу, джерелами інформації для проведення перевірок, інспектувань виступатимуть нормативно-законодавчі акти; бізнес-плани проектів реальних інвестицій; договори підяду; проектно-кошторисна документація; первинні документи щодо господарських операцій введення в експлуатацію об'єктів капітальних інвестицій; виписки з банку та прикладені до них документи з руху грошових коштів по операціях інвестиційного характеру; облікові регістри по рахунках 14 «Довгострокові фінансові інвестиції»; рахунку 15 «Капітальні інвестиції»; баланс; примітка до фінансової звітності.

Як видно з вище зазначеного, що першочерговим джерелом інформації для інспектора (ревізора) є нормативно-законодавчі акти. А отже, важливим тут є вдосконалення правового забезпечення діяльності іноземних інвесторів в Україні. Державне регулювання інвестиційної діяльності включає: пряме управління державними інвестиціями, регулювання умов інвестиційної діяльності через макро- та мікроекономічні важелі та контроль за дотриманням чинного законодавства, що регулює інвестиційний процес [4, с. 118].

Перші дві функції державного регулювання процесу інвестування та формування інвестиційного клімату в країні у науковій літературі розкриваються досить докладно, а от організація та методика контролю за інвестиціями висвітлюються поверхово або ж взагалі не розглядаються. Саме тому на функції контролю за законністю проведення інвестиційної діяльності всіма учасниками та інвесторами у межах державного регулювання інвестиційної діяльності необхідно зупинитися більш детально.

Визначальну роль тут відіграє реорганізація системи державного контролю. Необхідність термінового перегляду організаційної структури системи державного контролю зумовлена наявністю значних вад і проблем у функціонуванні системи контролю, до яких насамперед слід віднести:

- велику кількість контрольних органів (на сьогодні тільки загальнодержавних органів, на які покладено функції контролю, налічується більше двох десятків), які підпорядковані різним відомствам;
- відсутність єдиного комплексного підходу контрольних органів до об'єкта контролю при перевірці фінансово-господарської діяльності. Тобто кожне окреме відомство контролює обмежений контингент суб'єктів господарської діяльності або ж вузьке коло питань і, до того ж, має обмежені права при виявленні порушень, що не відповідають переліку питань, визначених для перевірки. Наприклад, державна фінансова інспекція перевіряє державні підприємства та бюджетні організації, податкова служба – нарахування та сплату податків, митна служба – законність зовнішньоекономічних операцій та повноту сплати податків за ними тощо. Той, хто перевіряє, вихоплює той чи інший фрагмент з потоку діяльності підприємства і за ним робить висновки, при цьому втрачається об'ємне бачення сутності тієї чи іншої господарської діяльності, що нерідко не дає змоги адекватно оцінити цю діяльність та вжити дієвих заходів за фактами виявлених порушень;
- не сформованість єдиного інформаційного простору в дослідженні фінансово-економічних проблем, а саме: наявність вузьковідомчих інформаційних баз даних про суб'єктів господарювання та результати перевірки їх діяльності, обмежений доступ до інформації посадових осіб, які організують та проводять перевірки [5].

Основними недоліками організації і методики контролю залучення та використання іноземних інвестицій є:

- недосконалість методів оцінювання доцільності й ефективності інвестиційних проектів з погляду захисту економічних інтересів держави;
- відсутність єдиного координаційного центру з питань організації, методики та аналізу результатів контролю за використанням інвестицій у народногосподарському комплексі країни;
- відсутність єдиного методичного підходу при перевірках законності залучення, реальності і повноти використання інвестицій за інноваційними проектами тощо [3].

Висновок. Усунення зазначених недоліків можливе тільки за умови проведення кардинальних змін у системі контролю і, насамперед, перегляду принципових підходів до організації цієї системи та

реорганізації структури контрольних органів. З метою забезпечення єдиного підходу до організації та проведення контролю іноземних інвестицій в Україні, комплексності перевірок доцільно підпорядкувати всі служби, що здійснюють економічний і фінансовий контроль Міністерству фінансів України, при якому створити окремий департамент державного фінансового контролю з управліннями за сферами економічної діяльності. Це дає змогу оперативно, без зволікань вирішувати питання організації заходів контролю іноземного інвестування, комплексно підходити до перевірки окремого підприємства чи галузі, що покращить якість перевірок та їх результативність. Такий крок у реорганізації механізму фінансового контролю сприятиме також створенню єдиної інформаційної бази та ефективному її використанню.

Удосконалення методичних підходів до контролю за інвестиційним процесом вимагає розробки методичних рекомендацій з проведення контролю за інвестиційною діяльністю, починаючи з обґрунтування необхідності й економічної ефективності інвестиційного проекту до дотримання порядку його виконання та оцінювання народногосподарського ефекту. Крім того, необхідно звернути увагу на особливості залучення інвестицій в інноваційні проекти та визначити основні критерії, за якими необхідно контролювати повноту та ефективність використання цих інвестицій на зазначені цілі.

Таким чином, впровадження на державному рівні вище перелічених заходів призведе до покращення інвестиційного клімату в Україні, активізації інвестиційної діяльності й дасть можливість значно покращити контроль за інвестиційним процесом як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях.

Література

1. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях : [навч. посіб.] / Козак Ю.Г., Ковалевський В.В., Ржепішевський К.І. – К. : Центр навчальної літератури, 2010. – 676 с.
2. http://www.vin.gov.ua/web/vinoda.nsf/web_alldocs/DocГІФК-94FBPE
3. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності : [навч. посібн.] / А.П. Дука. – К. : Вид-во «Каравела», 2007. – 236 с.
4. Кузьмін О. Є. Регулювання інвестиційної діяльності в Україні / О. Є. Кузьмін, С. В. Князь // Фінанси України. – 2011. – № 3. – С. 97 – 107.
5. Бондарчук І. Інвестиційна політика в Україні : [навч. посіб.] / І. Бондарчук. – К. : Вид-во УАДУ, 2009. – 24 с.

References

1. Kozak Yu.H. Mizhnarodna ekonomika: v pytanniakh ta vidpoviadiakh : navch. posib. / Yu.H. Kozak, V.V. Kovalevskiy, K.I. Rzhepishevskiy – K. : Tsentri navchalnoi literatury, 2010. – 676 s.
2. http://www.vin.gov.ua/web/vinoda.nsf/web_alldocs/DocHIFK-94FBPE
3. Duka A.P. Teoriia ta praktyka investytsiinoi diialnosti : navch. posibn. / A.P. Duka. – K. : Vyd-vo «Karavela», 2007. – 236 s.
4. Kuzmin O. Ye., Kniaz S. V. Rehuliuвання investytsiinoi diialnosti v Ukraini / O. Ye. Kuzmin, S. V. Kniaz // Finansy Ukrainy. – 2011. – № 3. – S. 97 – 107.
5. Bondarchuk I. Investytsiina polityka v Ukraini : navch. posib. / I. Bondarchuk. – K. : Vyd-vo UADU, 2009. – 24 s.

Рецензія/Peer review : 12.8.2013 р. Надрукована/Printed :26.8.2013 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Кафедри фінансового контролю та аналізу
Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ Денисюк О.М.

За зміст повідомлень редакція відповідальності не несе

Повні вимоги до оформлення рукопису

<http://visniktup.narod.ru/rules/>

**Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Хмельницького національного університету,
протокол № 11 від 28.08.2013 р.**

Підп. до друку 28.08.2013 р. Ум.друк.арк. 33,89 Обл.-вид.арк. 32,24

Формат 30x42/4, папір офсетний. Друк різнографією.

Наклад 100, зам. № _____

Тиражування здійснено з оригінал-макету, виготовленого
редакцією журналу “Вісник Хмельницького національного університету”
редакційно-видавничим центром Хмельницького національного університету
29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1. тел (0382) 72-83-63